

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, De Plerisque Functionibus, & Obligationibus, ad Parochias, Parochos & Parochianos attinentibus

Engel, Ludwig

Salisburgi

VII. An medium in præsentī Casu apprehensum fuerit licitum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40922

Ad VII. Quæst.

An medium quod fœmina apprehendit in nostro casu fuerit iustum & licitum.

MAllem sane aliorum desuper iudicium au-
dire, quàm meum tenue in re difficili &
perplexa edicere, & vix firmiter aliquid nunc
crei statui potest, quia difficultas *in factò* est,
iuxta circumstantias loci, temporis & persona-
rum, quæ modo præter narrationem supra po-
sitam incognitæ sunt.

Considero quidem, sicut ob damnum fa-
mæ, & multo magis vitæ, potest restitutio rei
ad alium spectantis differri, *Laym. in Theol. mor.*
lib. 3. tr. 2. c. 12. ita etiam restitutio corporis ex
matrimonio alteri debiti. Prout id in specie &
ad nostrum propositum, quando prius cum una
clandestinè, & postea cum alia publicè con-
tractum est, asserit Sylv. *verbo debitum conjugale*
in fine. Item quòd *restrictiones mentales* ex iusta
causa à mendacio excusentur. *Nav. in c. huma-*
na aures. 22. q. 5. Sanch. l. 3. Mor. c. 6. Zoes. ad
iii. Decret. de iur. iur. n. 85. & denique quòd
mulier pijs operibus addicta, atque consilio
Joan. Nyder à doctrina & pietate commenda-
tissimi & celeberrimi usa non facilè debeat præ-
sumi in errorem inducta.

Interim tamen cum fœmina iuxta descriptio-
nem Joan. Nyderi fuerit elegantis formæ, pro-
na ad complexus virorum, quod toties iteratæ
nuptiæ indicant, & ex parte altera viri super-

stites moribus militares, de incontinentia suspecti, conscientiae latae &c. Planè hoc medium in se spectatum (abstrahendo à speciali dictamine Spiritus Sancti, quod Legi non subjacet) ab initio quidem in defectu alterius mediij tolerari, vix autem in plures annos praticari potuisset, juxta doctrinam Sanch. *d. disp. 39. n. 16.* quis enim non videat, omnes tres personas, scilicet mulierem, maritum verum, & putativum fuisse incontinentiae periculo affectu & effectu perpetrandae expositas? Maritum *verum* jure suo sine sua culpa privatum, & insuper potuisse instigante diabolo facile cum alia illegitimum matrimonium attentare? Maritum *putativum* impeditum legitimas nuptias contrahere?

Sed quod remedium? Jam præmonui, hanc *facti* potius, quàm *Juris* quaestionem esse. Prima *juris* ratio postulavit, mulierem separari à viro *putativo*, & restitui *vero*; vel si hic ob causam adulterij nollet recipere, saltem à *putativo* marito manere separatam, ne in adulterio, aut periculo ejus, perseveret. Quomodo autem hoc executioni mandari potuit, absque eo quòd mulier proclamaretur, & graviter puniretur tanquam adultera, polygama & perjura?

Putàsssem maritum *putativum*, datâ bonâ opportunitate per Confessarium vel alios viros idoneos fuisse de nullitate matrimonij certiorandum, & disponendum (qui utique jam sine ullo matrimonii constitutus facile consensisset) ut

pate-

pateretur negotium ad Consistorium Ecclesiasticum tanquam casum occultum deferri, à quo potuisset pronunciarì divortii sententia: *ex causa impedimenti occulti sibi cogniti, & coram se legitime probati*, & mulieri ob præcedens perjurium aliqua etiam occulta pœnitentia dictari, sicut apud nos sæpè deferuntur casus occulti matrimoniales ad Consistorium, qui ulterius non pro palantur. quemadmodum enim SS. Canones, non tantum ad forum *externum*, sed principaliter ad *internum* ordinantur. *c. novit. de iudic. c. ut animarum. de Constit. in 6.* ita etiam Iudex Ecclesiasticus, in quantum fieri potest, *fori interni* considerationem habere debet.

Dices, quomodo potuisset mulier probare impedimentum *ligaminis*, cum ipsi tanquam perjuræ, & propriam turpitudinem alleganti non fuisset habenda fides, *Arg. c. sicut nobis. 9. x. de testibus?* & in ordine ad separationem matrimonij jam contracti plena probatio requiratur? *¶.* Mihi videri, sufficientem esse potuisse probationem ex his concurrentibus. I. Ex depositione veri mariti, jam prius habita. II. Ex depositione nova ipsius fœminæ. III. Ex depositione Confessarij cum licentia revelandi sigilli sibi à pœnitente facta. IV. Ex circumstantijs & dispositione fœminæ, lacrymantis, pœnitentis, fugam periculosam meditantis, à conjugii usu cum maximo incommodo abstinentis &c. Quod autem ex vehementibus præsumptionibus (præsertim in causis non capitibus

libus & ubi non agitur de ablatione vitæ aut membri) sumi possit plena probatio, & exemplo Salomonis 3. *Reg. cap. 3.* aliquando definitiva sententia ferri, notatur communiter per text. & *DD. in c. adferte. de presumpt.* Circa text, quidem in *d. c. sicut nobis.* insignis est disputatio, cui depositioni credendum sit, si testis iuratus postea dicat, se perjurium commississe? Probabilius est, iudicem id ex circumstantiis & præsumptionibus concurrentibus arbitrari debere. *Fachin. lib. 9. controu. cap. 74. Rota apud Farin. in decis. crim. & testium. decis. 119. & 163.*

Obtentâ hâc divortii sententiâ fuisset jam dilponendus verus maritus, (cui jam antea erat cognitum mulieris delictum) ut simulato quasi novo affectu & dissimulato priori clandestino contractu eam publicè in suam uxorem reciperet. quòd si nolisset, mulier debuisset in Monasterio, vel alio loco sibi non periculoso degerè. An autem mulier adultera ante latam divortij sententiam invito marito possit ad professionem recipi? videatur Sanch. *de matrim. lib. 10. disp. 10. n. 7.* quod communiter apud eum negatur, quia innocens non tenetur invitus dimittere nocentem, & si semel dimiserit, potest de nouò recipere.

Si casus de præsentis foret, & circumstantiæ loci, temporis, & personarum cognitæ, forsitan melius consilium incideret, interim hoc discursus gratiâ libuit inferere.